

Nr 309

Av herr **Spångberg**, om avslag å *Kungl. Maj:ts förslag att inrätta ytterligare en amanuens tjänst i riksarkivet.*

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har riksarkivet (Åttonde huvudtiteln, B. 1.) särskilt framfört krav på en ökning av den vetenskapligt utbildade personalen och därvid anfört bl. a. följande:

Följden av den här framhållna alltför knappa tillgången på vetenskapligt utbildad biträdespersonal blir att arbetsbalansen i fråga om oförtecknade eller på annat sätt obehandlade arkiv och samlingar växer. Ytterst går detta ut över administrationens, forskningens och allmänhetens berättigade krav på snabba och säkra upplysningar om arkiven och deras innehåll samt på lätt tillgång till dem. Det torde i längden vara dålig ekonomi för statsverket att hålla institutioner, vilkas uppgift är att omhändertaga och tillhandahålla källmaterialet till vår äldre och nyare historia, förvaltningsakter och för det allmännas liksom för enskilda personers rättsanspråk och intressen betydelsefulla handlingar, men samtidigt icke tillgodose deras oundgängliga behov av arbetskraft, med den påföljd, att institutionerna icke som sig bör kan fullfölja sina uppgifter till det allmännas, forskningens och allmänhetens båtnad. Den stora kostnad, som ändå nedlägges på arkivväsendet, får icke den effekt, som varit möjlig, med en mycket måttlig ökning av personalanslaget.

Det skildrade missförhållandet har föranlett departementschefen att tillstyrka riksarkivets förslag om inrättande av ytterligare en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång.

Det behov av vetenskapligt utbildad personal, som otvivelaktigt föreligger för aktuella förtecknings- och gallringsarbeten inom riksarkivet, synes emellertid kunna tillgodoses utan anslagsökning genom omflyttning av kvalificerad personal, som redan finns att tillgå inom riksarkivet. Sedan år 1953 finns därstädes såsom ett provisorium inrättad en särskild sektion för de arbetsuppgifter, som tidigare handhades av riksheraldikern. Dessa arbetsuppgifter, som till sin art äro främmande för riksarkivets egentliga verksamhet, äro av obetydlig omfattning. Den tid, som före omorganisationen av den statliga heraldiska verksamheten erfordrades för ärendenas handläggning, motsvarade högt räknat en halvtidstjänst. Riksarkivet har själv år 1954 uppgivit, att en arkivarie skötte ärendena under förlängd lunchtid. Efter omorganisationen har man genom att väsentligt överdriva betydelsen av den heraldiska verksamheten fått tilldelat sig förutom biträdespersonal en förste arkivarie och statsheraldiker i Ae 24 i egenskap av sektionsföreståndare, vilken såsom arkivarie i Ao 21 har mångårig er-

farenhet av arkivarbete, samt en amanuens i reglerad befordringsgång, den senare med halvtidstjänstgöring. Det kan omnämnas, att det i initierade kretsar hävdas, att den heraldiska sektionen fått denna personaluppsättning med tanke på att sektionsföreståndaren även skulle kunna ägna sig åt bl. a. sina uppdrag vid hovet och ordensväsendet. Ifrågavarande befattningshavare har också fått använda en mycket stor del av tjänstetiden åt dessa sina uppdrag, vilka enligt ett yttrande av riksarkivet till riksräkenskapsverket betraktas som statlig tjänstgöring. (Jfr motion AK 1955: 396, SU:s utl. nr 50 och AK:s prot. nr 10, s. 36 f.) Denna riksarkivets uppfattning kan ha sitt intresse med tanke på riksdagens begäran år 1956 om redovisning av den tid, som tages i anspråk för statliga ärenden. (SU:s utl. nr 8, s. 6.) Som anmärkningsvärda kunna framhållas uppdragen såsom sakkunnig i heraldiska frågor åt enskilda ordenssamfund, varigenom statsverket undandrages inkomster.

Riksarkivets heraldiska verksamhet kan vidare göras väsentligt mera tidsbesparande. De mest tidsödande ärendena gälla fastställelse av kommunala vapen. Hela denna fastställelseprocedur anses emellertid onödigt invecklad och lär ha funderats ut av riksheraldikerämbetet på 1930-talet för att motivera ämbetets fortsatta existensberättigande. Sedan urminnes tider äga de svenska städerna och kommunerna själva att bestämma i sina heraldiska angelägenheter, och ännu i dag gäller, att ett kommunalt beslut om antagande och förande av vapen ej behöver underställas statlig myndighet för att vapnet skall vara lagligen skyddat. (Se departementschefens uttalande i prop. 1934: 4, s. 40, som godkändes av riksdagen.) Någon garanti för vapnens korrekthet innebär ej heller den statliga fastställelsen, enär det förekommit, att vapen utarbetade av riksheraldikerämbetet och riksarkivet varit bristfälliga ur heraldisk synpunkt. En hel del kommuner förledas nu av riksarkivet att söka en obehörlig och kostnadskrävande statlig fastställelse, varvid riksarkivets heraldiska sektion uppsätter yttrande med påtagligt ordrika protokollsbilagor. Otvivelsaktigt finns det en hel del inom riksarkivets heraldiska verksamhet, som genom rationaliseringsåtgärder skulle kunna göras väsentligt mindre tids- och kostnadskrävande. En snar översyn genom statens organisationsnämnd synes därför vara av behovet påkallad.

Riksarkivets behov av vetenskapligt utbildad personal för arkivarbete kan alltså tillgodoses genom att förste arkivarien på heraldiska sektionen får ägna väsentligt mindre tid åt de obetydliga heraldiska arbetsuppgifterna och annat som upptagit hans tjänstetid, och i stället jämte sektionens amanuens sysselsätta sig med det mera angelägna arkivarbetet, för vilket ju bägge äro utbildade. Tidigare uttalanden i riksdagen, att den vetenskapligt utbildade personalen på heraldiska sektionen i möjligaste mån skall ägna sig åt egentligt arkivarbete, synas ej ha beaktats. Det är ju arkivariekompetensen och ej de eventuellt förefintliga insikterna på det

heraldiska området, som motiverar den höga lönesättningen. Den obetydliga heraldiska verksamheten är ju till sin natur mera rådgivande, varför tjänstebenenämningen »förste arkivarie och heraldisk konsulent» hade varit mera adekvat och starkare framhävt arkivariekompetensen.

Under återopande av vad här anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att avslå förslaget om inrättande inom riksarkivet av ytterligare en amanuensjänst.

Stockholm den 25 januari 1958

Aug. Spångberg